

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6725-11

meddelad i Stockholm den 31 maj 2012

KLAGANDE

1. AA

Ställföreträdare och offentligt biträde:

Jur. kand. Oskar Friling
Advokatfirman Schmidt & Co AB
Järnvägsgatan 12
532 30 Skara

2. Socialnämnden i Falköpings kommun

521 81 Falköping

MOTPARTER

1. BB

2. CC

Ombud och offentligt biträde för 1 och 2:

Advokat Mats Revborn
Box 703
521 22 Falköping

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 13 oktober 2011 i mål nr 2723-11, se bilaga

SAKEN

Vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Dok.Id 119527

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår yrkandet om muntlig förhandling.

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer det slut förvaltningsrättens dom innehåller.

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer vad kammarrätten har beslutat om sekretess.

Högsta förvaltningsdomstolen bestämmer att ersättning ska betalas till Oskar Friling som offentligt biträde för AA med 12 804 kr (inklusive mervärdesskatt) för arbete.

Högsta förvaltningsdomstolen bestämmer att ersättning ska betalas till Mats Revborn som offentligt biträde för BB och CC med 18 828 kr (inklusive mervärdesskatt) för arbete.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen med ändring av kammarrättens dom ska besluta att han ska beredas vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Han yrkar också att muntlig förhandling ska hållas i målet samt att han själv och familjehemsmamman DD ska höras.

Socialnämnden i Falköpings kommun yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och fastställa förvaltningsrättens domslut.

BB och CC bestrider ändring av kammarrättens dom och yrkar att den åberopade muntliga bevisningen ska avvisas.

AA anför bl.a. följande.

Han har bott i familjehemmet de senaste två och ett halvt åren. Han trivs där, i skolan och med sin elevassistent. Han är i behov av vård genom Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), troligen under lång tid. För att han ska kunna ta till sig vården och kunna arbeta med sina problem är det viktigt att han lever under trygga former och känner sig säker. Vid en återflytt skulle rädslan för att utsättas för psykiskt och fysiskt våld hindra honom från att tillgodogöra sig den vård han behöver. Enligt hans föräldrar har hans problem inte minskat. Det är därför inte troligt att det skulle vara lättare än tidigare för föräldrarna att hantera honom i hemmet.

Han har inte haft någon kontakt med sina föräldrar sedan den 23 december 2010 och de har inte på något sätt försökt ta reda på hur han har det i familjehemmet. Detta har ökat hans rädsla och han sover nu väldigt oroligt på nätterna. Fysisk misshandel har inte förekommit bara vid ett enstaka tillfälle utan ett flertal gånger och på olika sätt, bl.a. har han blivit slagen med ett bälte. Han har också utsatts för psykiskt lidande genom systematiska kränkningar, nedvärdering och hot. Han har behandlats på ett annat sätt än syskonen och har bl.a. varit inlåst på sitt rum när familjen åkt bort.

Mot bakgrund av det anförda finns en påtaglig risk för att hans hälsa och utveckling skulle skadas om han skulle tvingas hem till sina föräldrar.

Socialnämnden anför bl.a. följande.

AA har uppgett att han är rädd för sina föräldrar på grund av deras användning av fysiskt och psykiskt våld. Med hänsyn till vad nämnden känner till om familjen och om vad som hänt i ärendet saknas det anledning att ifrågasätta detta. Kammarrättens bedömning att våldsanvändningen mot AA är begränsad till en enstaka överilad handling motsägs av föräldrarnas egna uppgifter.

Utredningen visar att AA har svårigheter med anknytningen till föräldrarna. Dessa har genomgående uppgett att problemen helt och hållet beror på AA. För att ett barn ska lyckas knyta an krävs dock att anknytningspersonen kan svara på barnets försök och att svaret inte är ambivalent. Ett stort ansvar för att anknytningen lyckas ligger därför på den starkare parten, anknytningspersonen.

AA har en psykisk problematik som yttrar sig i svåra beteendestörningar och som det finns anledning att se allvarligt på. På grund av dessa problem, de konstaterade anknytningssvårigheterna samt AAs egen inställning till föräldrarna och till att flytta hem, skulle det medföra påtaglig risk för skada att flytta hem honom nu. AA är i oundgängligt behov av familjehemsvård. BUP har avrått från omplacering till annat familjehem med hänvisning till hans behov av trygghet. Vårdnadshavarnas samtycke till erforderlig vård saknas. Förutsättningarna för vård enligt 2 § LVU är således uppfyllda.

BB och *CC* anför bl.a. följande.

Frågan om anknytningsstörning är inte helt okomplicerad eftersom AA är adopterad. Problem med anknytningen torde vara mera vanligt bland adoptivbarn än bland andra barn. Det är tveksamt om det går att lägga ansvaret för detta på anknytningspersonen.

Trots att de sökte hjälp under lång tid inleddes de egentliga vård- och utredningsinsatserna först efter det att placeringen kom till stånd. Det finns därför inte särskilt mycket underlag för att bedöma om de hade några specifika svårigheter att möta just AAs problematik.

Det är riktigt att de har beskrivit AA som manipulerande och liknande. Samma bedömning görs dock i händelseförteckningen från familjehemmet. Om det finns fog för det måste det vara möjligt att uppfatta honom på det sättet och beskriva hans agerande i negativa termer utan att det leder till kritik.

Konflikten med socialnämnden har uppkommit därför att makarna ansett att de hittillsvarande insatserna snarast har lett till en försämring. Av beskrivningen i händelseförteckningen framgår att det efter placeringen kontinuerligt förekommit snatterier från AAs sida, att han ljugit i skolan och i familjehemmet, att han har problem i det sociala samspelet i skolan samt att han haft olämpliga bilder i sin mobiltelefon. Mot bakgrund av hur AA utvecklats i familjehemmet finns det fog för att ifrågasätta den bedrivna vården.

AA uppskattar att reaktionerna på vad han gör blir mindre i familjehemmet än hos föräldrarna. Det är på ett sätt begripligt att han föredrar detta. Det kan dock ifrågasättas om inte reaktionerna borde ha blivit kraftigare – det är inte fysisk bestraffning som avses – och hans problematik tagits på allvar långt tidigare.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 1 § andra stycket LVU ska den som är under 18 år beredas vård, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv. Enligt femte stycket ska vad som är bäst för den unge vara avgörande vid beslut enligt lagen.

Enligt 2 § LVU ska vård beslutas om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet.

I prop. 1989/90:28 s. 57 f. uttalas bl.a. följande. De grundläggande behov som barn har rätt att få tillgodosedda av sina föräldrar och andra vårdnadshavare anges i 6 kap. 1 § föräldrabalken. Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. De ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

Bestämmelserna i föräldrabalken anger således dels vilka grundläggande rättigheter ett barn har, dels att det i första hand är föräldrarna som ska tillvarata

dess rättigheter. I de fall barns grundläggande rättigheter allvarligt kränks är samhället skyldigt – under de förutsättningar som anges i LVU – att ingripa för att skydda barnet. En lag som reglerar möjligheterna att i vissa fall skydda barn mot t.ex. deras föräldrar måste ha sin utgångspunkt i det förhållandet att barn är sårbarare än vuxna och att barn inte på samma sätt som vuxna kan föra sin talan. Ju äldre och mognare barnet är desto större hänsyn bör man ta till dess uttalade önskan.

Högsta förvaltningsdomstolen finner att målet är tillräckligt utrett genom den skriftliga utredningen. En muntlig förhandling är därför obehövlig.

AA är en numera 14-årig pojke som på grund av konflikter med föräldrarna har varit frivilligt placerad i familjehem sedan oktober 2008.

Sedan föräldrarna begärt att familjehemsplaceringen skulle upphöra har socialnämnden ansökt om vård enligt LVU. AA vill stanna i familjehemmet och är starkt negativ till att flytta hem till föräldrarna.

Det är utrett i målet att AA har en svår beteendestörning och att han behöver vård i anledning av den. Frågan i målet är om vården kan ges i hemmet eller på frivillig väg eller om förutsättningarna för vård enligt 1 § andra stycket och 2 § LVU är uppfyllda.

Av utredningen framgår att det finns en allvarlig konflikt mellan AA och hans föräldrar. Oavsett vad som faktiskt har hänt i relationen mellan honom och dem måste det beaktas att AA under lång tid entydigt och konsekvent har uppgett att han är rädd för sina föräldrar och känner ett djupt obehag inför tanken att flytta hem. Han har också före den frivilliga placeringen lämnat uppgifter som visar att han upplevt sin hemsituation som mycket otillfredsställande.

Högsta förvaltningsdomstolen finner mot den angivna bakgrunden att den behandling som AA genomgår skulle försvåras om familjehemsvården upphör och att detta skulle utgöra en påtaglig risk för att hans hälsa och utveckling skadas.

Mål nr
6725-11

Eftersom vården inte kan genomföras på frivillig väg är förutsättningarna för vård enligt LVU uppfyllda.

Mats Melin

Gustaf Sandström

Karin Almgren

Annika Brickman

Kristina Ståhl

Ann-Charlotte Borlid

Föredragande justitiesekreterare

Avd. I

Föredraget 2012-04-18